

Көдөздө культура чырыдышыкын албан черлеринин ажилына партияны удуртулганы күштелдирер

Бөдө черлерде культура-чырыдышкын ажилы болза, колхозчу ажил-ишчилердин коммунисттик кижизилдигинин чыгуу хевирлеринин бирөөн болур. Көдө ажил-агый культураларынын дүңгүтүүн дыка бедидерин, нийтинин малынин продукттуун көүдөдирин, баш санын өстүрерин дүргөн чедип алып дөш көдөдөн ажил-ишчилерин күженишкенин ажилдап турарлар. Бу чыгуула сорулгаларын өтүсөдиринче көдө клубтарын, библиотекаларын, кызыл-булуңдарын ажил-чорудулазы угулган.

Совет чыдарын иштинде областын культуру-чырыдышкын албан черлер боттарынын ажилына чамдык өкүткөндөрдүн чедип алган. Ам областа культурун 18 бажынары, 77 көдө клубтар бар, олар 12 номчула бажынарым, 63 көдө библиотекалары. Көдө клубтарын чамдык бот-тыныгы уран-чүтүлдү 193 бөлүмүн ажилдап турар. Бу бот-чүтүлдү болза, культуру-чырыдышкын ажилын көдөдөн ажил-ишчилеринин ортузунга калбартыр арганы берип турар.

Областа элөөн каш культуру-чырыдышкын албан черлерин партия организациаларынын удуртулганы-биле болган дегенден-биле чоңуу ортузунга ханы утталып, солун ажилдарын чорудуп, культурун бот-тыныгы уран-чүтүлдү турарын чиктерин эвөөш эвөө. Танди районун Балгазын суурда культуру бажыны эки ажилдап турар. Мында бот-тыныгы уран-чүтүлдү бөлүмүнүн кыркыкчылары суурдун чурттагыларын концерттерин, шиперин доктаама көргүзүп турарлар. Культуру бажынынын чамдык библиотек, агро-зоотехниктиг өнөрчөлөргө бөлүмүн, көдө күш-культуруларын коллектив ажилдап турар. Эркин районун «Сталынчы орук» колхозта дегем, чаа клубту ажилдап кырген. Колхоз баштаар чери клубту кышка хынамчалык белеткен, мында массалык ажил эки чоруп турар. Ол ышкан Бик-Хем районун Туран хоорайнын культуру бажынында, Каз-Хем районун Иленинда болган Медведова көдө клубтарын чамдык бот-тыныгы уран-чүтүлдү бөлүмүн багай эвөө ажилдап, көдө чоңуу культуру-дүг өнөрчөлөрүн эки хандырын турар.

Шаанда өргөн-дээ чок турган ээн черлер ам радио-дүг, электр чырытылыгы, библиотеканы, клубтарын колхозчу суурлар апарган. Чоокку 3—4 чылдарда областын колхозтарын бүрүн-биле радио-дүг бот-тыныгы уран-чүтүлдү сорулга салдыган. Партия болган чазавтын шиптерлерин күтүсөтпешкан, сандыг организациаларын хей санын радиоприемниктерин көдөжө чорудуп турар.

Ам областа чурттагылыгы 80 ажил суурлар бар, оларын иштинде 50 ажил колхозчу суурларын радиожуткан. Чурттагылыгы көдө суурларын болган колхозтар төптөрүн 1959 чылда бүрүн-биле радиожутар сорулга салдыган. Социалисттик өлөргө чурттын тургустунган областын көдө ажил-агыйнда улуг өскөргөдөр болгулаан. Амгы үдө дыка хей колхозчулар боттарынын суурларында агро-зоотехникти курстарда өөренип, агро-зоо-

техниктиг билгилерин чедип ап турарлар. Көдөдө комбайнерлер, трактористер, механиктер мал болган чер ажилынын кайгачтыгы мурнакчылар эскен. Мынчанган, колхозчу көдөдөн ажил-ишчилеринин культуру-дүг денели бедиде база дүргөн өстүр турар.

Чоон-Хемтик районда көдө кино четкелеринин механиктерин эштер Поджактов, Поджак, Каз-Хем районун Кунгуртула эш Бавуу-Доржу, Эркин районун Эркин суурунда эш Микос олар эки ажилдап турарлар. Тес-Хем болган Бай-Тайга районунда кино көргүзгөдөр чоңуу ортузунда багай эвөө тургустунган. Ол районнары культуру кидилеринин өргөкөндөр чоңуу ортузунга кино көргүзгөдөр багай эвөө организастаан.

Мындык болза-дээ, көдөдө культуру-чырыдышкын ажилында улуг четкелеринин ам-дээ барын демдөгөдөр чыгуула. Партиянын чамдык райкомнары культуру-чырыдышкын албан черлеринин ажилын экижидер дугайында нийти шиптерлерин дүлөп алыры-биле кызыгааралыгы, четкелерин чайладырыпче угулган чоругу көмөчлөргөн албайн турар. Мындагы СЭКП-нин Улуг-Хем, Кызыл, Сүт-Хем райкомнары болган ол районнарынын күсөкчонары культуру кидилеринин ажилына көмөчкө кичөөтөй салып, улугулааны болган контролду четтес тургустуулар.

Областа культуру-чырыдышкын ажилын деңгем коммунисттик тургустуунун сорулгаларын негелдеринге ыракта четпейн турарын районнары болган хоорайга болуп өрткөзгөн партия конференцияларын шипатын демдөгөдөр. СЭКП обкомунун VI пленумунга идеолотуг ажилын бот чыгуула участюула культуру-чырыдышкын албан черлеринин ажилында улуг четкелеринин барын пленумун кыркыкчылары илеретип шүгүлдөөнөр. Чамдык черлерде партиянын идеолотуг ажилы ажил-агыйн сорулгалардан хоорук чоруп турар. Чоңуу ортузунга лекциялар номчулазы эвөөш, мындагы мурнакчы дуржулгаларын колхозтарга, колхозтарга болган МТС-терге негелдерин талазы-биле база экономика темаларына лекциялар номчулазы дыка эвөөш болуп турарын пленум демдөгөдөр. Районнары чамдык клубтар дыка багай ажилдап турар, кышка белеткел четтес чорутууган. Оон мында чамдык клубтарда бот-тыныгы уран-чүтүлдү бөлүмүн кошка ажилдап турар, мында чүтлө кино көргүзгөдөр-биле кызыгааралыгы турарын ам-дээ ургучулашкан. Оон иштинде чамдык клубтар, культуру бажынары культурун бот-тыныгы уран-чүтүлдү шыдавайн турар. Клубтарын, культуру бажынарынын четтес ажилдап турарын ажилын болган албан-хаакчыларын бот-тыныгы уран-чүтүлдү коллективтеринин чоокта чаа болуп өрткөн көргүзгөдөр куду деңгемдиг болганы тодаргай херечилеп турар.

Улуг-Хем районун элөөн хей колхозтарында бот-тыныгы уран-чүтүлдү бөлүмүн ажилын соксаткан турган, чамдык колхозтарда клубтарга лекция номчулазы эвөөш организастатынп турар. Колхозтарын бригадаларына, фермаларына көжү чоругу библиотекажыгыштарын кө-

дө библиотекалар эвөөш организастап турган, көдө библиотекаларда номнар фондуну кончуг эвөөш, мындагы тыва мында чаа номнар барык чок болуп турар. Номнар фондуну көдөдөн ажил-ишчилерин ашка-хөргөдөр хей кезини 1955 чылда чүтлө район төвүнге ажилдаан, а көдө библиотекаларга ашка-хөргөдөр эвөөшти берген учурунда олар чаа номнар тып алып аргазы чок болган. Ол ышкан көдө клубтарга херекселер, мындагы хымакчы муунакчы херекселери кончуг турар. Мынчанган көдө аныктыларын бот-тыныгы уран-чүтүлдү бөлүмүн мындык чыгуула херекселерин клубтарда чок болганы-биле ажилын соксатп турар тавагылаар эвөөш эвөө.

Көдө культуру-чырыдышкын албан черлеринин ажилына кадрларын шип шипил алыры, оларын доктаама өрөдөр, кижизилерин, оларын ажилына хүн-бүтүлө дузалаары—чер-черин партия, совет организациаларын чыгуула хүлөзгөн. Мындык турбуже партиянын чамдык райкомнарынын ажилдагылары культуру-чырыдышкын албан черлеринин кадрларын-биле дыка четтес ажилдап турар.

Областын культуру өргөдөр болган районнарынын культуру кидилерин кадрлар-биле ажилды дыка кошка чорудуп турарын демдөгөдөр учурулу. Элөөн хей клубтарын удуртуучуларын ийде-теоретиктиг болган нийти билин дыка чавы, оларын семинарларын, чөүлөд хуралдары ковар болуп турар, оларын денели ам-дээ кулу. Районнарынын культуру кидилерин шымык билгилит, дуржулгаларын кадрлар-биле быжыгаарыпче угулган көмөчлөргөн алыры партия комитеттеринин болган райкутсочонарынын сонгаралып болбас сорулгалы болуп. Культуру бажынарынын, клубтарын, библиотекаларын өргөкөндөр шымык билгилит, ол ажилды эки билер болган алаа ынакшыдыг кижилерин шипил алып учурулу. Оон-биле калы культуру-чырыдышкын албан черлеринин материалдык базанын быжылаары чыгуула. Культуру бажынарынын, клубтарын, номчула бажынарынын, библиотекаларын ажил-чоругулазын ажилчыларын, колхозчуларын болган интеллигенциянын калбак кыркыкчынын организастаары, оларга хүн-бүтүлө даямыр чыгуула. Культуру-чырыдышкын албан черлеринин ажилын экижидерин улуг ролду комсомол организациалары ойнаар учурулу. Мындык турбуже, чамдык районнарынын комсомол организациалары көдөдө культуру чырыдышкын албан черлеринин ажилына дыка четтес дузалайп турар. Көдөдө культуру-чырыдышкын ажилын экижидеринге комсомол организациаларын ийдепелит кыркыкчиге чедип алыры чыгуула. Бо талазы-биле комсомол организациаларына практиктиг дузалай чедире партия организациаларында негетинип турар.

Идеолотуг ажилын чыгуула участюу болуп культуру-чырыдышкын ажилын көдөдөн ажил-ишчилеринин ортузунга күштелдирер—партия организациаларын чыгуула хүлөзгөн.

М. ДЕЛЕГ.

СЭКП обкомунун пропаганда болган агитация кидилерин өргөкөндөр оразагычы.

Беш мун хураганнар

«Мыыл партия» колхозун дуржулгалык малчыны эш Ноокай эң-не баштайгы үдө оон ажилынын бажын бүтүзгөн бергелер тавагып турга-дээ, мурнакчы малчыларын дуржулгалык өөренишкан, зоотехниктерин ажилдагыларынын дузала-биле ол бүтүгү кыска үдөни иштинде тилеп шыдаан.

1947 чылда эш Ноокайнын хою 450 баш апарган, а дараазынын чымында төртүнгөн 480 хураганнарын ол шиптууун доруктуруп алган, оон хөмүнчү бирөөн-ле ол чымын 2 килограмм дүктү берген. Дуржулгалык калбарын мындагы күшүнгерге негелде төлөвүр бугаар 16 хураганнарын алган. Хойжу он чылдын дугузуна төрөөн колхозунга 5 муң ажил хураганнарын өстүрүп берген, а колхоз баштаар чери алаа негелде төлөвүр бугаар 200 хойларын тыныскаан.

Суралгы малчын эш Ноокайнын кыш-тагары 2, хөмүнчү кажалары дыка эки: сонгалары, алаар таарыштырар хоолай-жыгыштырар, төрүү хойларга таарыштырган иштин өргөкөндөр база бар. Кыжын негетинип келгенде хөмүнчү мындагы хураганнарга чидиртп эң эки спешерин, өскө-дээ мал чөмөрүн база оттулар чүтүлдү чайын-на белеткен алырында эш Ноокай чамдыккан.

Ажаады хайгааралык шак мындык эки тургустунганмын эш Ноокайнын колхозу хой бүтүзгөн берген дүгү сөзүгү чылдарда 2,6 килограммдан кудулавайп келген. 1955 көдө ажил-агый чымында хойжу 2,168 күш-хүннерин ажилдаан. Күш-хүннеринге 9 тонна тараа, 8 муң рубль алыры малчына санатынган. Хөмүнчү усаазын экижидеринге ол биче эвөө ажилдарын чоруткан.

Болуңу ажилында дуржулгалык болган Бүтү-өлкөдөгү көдө ажил-агый дегелдери чорал уелеринде көргөн чүтүлдерин эш Ноокай чүтлө болуңу колхозуну кижизилеринге эвөө, жомазы колхозтарын малчыларынга чамдык таарыштырар талазы-биле беседарын база чорудуп турар. Хей-ийтичиге болган суралгы малчын, Ленин орденин эш Ноокайнын ажилынын дуржулгалык калбары чыгуула.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

Иелерге болган чаштарга сагыш салышкын

Коммунист партия болган Совет күрүнө иелер болган чаштар дугайында улуг сагыш салып турар. Оон чыжон чүтлө Тес-Хем райондан бажы көрүп болур. Бот болган хей уругларын иелерге күрүнөдөн тыныскаан пособие 1954 чылда 148,2 муң рубль тургандан 1955 чылда 257,4 муң рубль четкен.

Районда өрткөн чымын 159 херөөкөнчө пособие алган, оларын иштинде он уругларын төрөөн болган гүжизиткен М. Балма, С. Монгалби, Б. Норжай оларын бирөөн-ле 13560 рубль, 7 болган 8 уругларын иелери Ш. Ойбай—10310, Т. Наталы 7190 рубль алганнар.

Бистин районда «Иени алдары» орден-биле шапкатынкан. 177, «Иени медалы» медалы-биле шапкатынкан 269 киж. Совет күрүнөдөн иелерге болган чаштарга сагыш салып турар ол улуг дузаламчы чөп ажилдар, бичи уругларын культуру-дүг кижизил өстүрү талазы-биле биче эвөө ажилдар чорутууну турар.

И. КУНААЖАП.

Культармейжинин дуржулгасы

Бай-Тайга районун Сталин аттыг колхозунда бижикке өөренирине бөлүмү эки ажилдап турар. Бажынын кичөөш неделя санында 3 катан доктаама болуп турар. Культармейжин Донгак Дугулаш башкылар турары белеткелит, мынакчыларга солун болган билдинир.

Бажыны 17 колхозчулар бар. Өөренип өгөлөрдө бижик билбес турган Прит. Карыма, Мажырмакчи, Мындагы олар ам номчуп, бижик билер апарган. Бора-Туз, Ичмакы ышкан эки өөренип турарларын бөлүмүн мынакчыларын хөйү демдөгөдөр болур.

Культармейж эш Дугул башкылар турары бөлүмүн мынакчыларынга политинформацияны кичөөш өгөлөрдө мурнуна ургучу кылып, солуннары номчулаарын база организастап турар.

С. ЧАНЗАН.

Саанчыларнын чедившини

Кызыл районун «Х Улуг хурал» колхозунун саанчылары өрткөн чымын сүт саалдынын талазы-биле элөөн чедившинерин болган.

Саанчылар саалданы хүнде үш катан чорудуп, иектен ортумаа-биле 750 литр сүт саар турган, 1130 литрин саган. Мурнакчы саанчылар эштер Серенмаз саалда сезонунда 10 иектен 11300 литр, Милхуна 11280 литр, Анайбан 11250 литр сүт саганнар.

Оттук-Дашта эш Милхунанын удуртканы 10 сүт-бараан ферманын саанчылары 1956 чылдын саалда сезонунда иек бүтүзгөн 1500 литр сүт саар деп хүлөзгө алган ажилдап турарлар.

О. ХУНА.

О. ДОЛЗАТМАА.

Совет-югослав садыг харылзааларына хамаарыштыр

ССРЭ-нин чазавын болган ЮФУР-нун чазавын талазынын аразында экономикай алтыргалар талазы-биле чыгуула-жымышкынар дугайында 1955 чылдын сентябрь 1-деги протокол-биле дүштүр 1956 чылда ССРЭ-нин болган ЮФУР-нун аразында бараан саарылгалык дугайында протоколга 1956 чылдын январь 6-да Белградта ат салдыган.

ССРЭ-нин болган ЮФУР-нун аразында бараан саарылгалык улам ындай көүдөдирин протоколда көрдүнгөн.

1956 чылда талаз бүтүзгөн дужаажыр барааннарынын үнөзи 1955 чылдын сентябрь 1-деги сагыштырган протоколда доктаатынган бугаар 35 миллиондон эвөөш эвөө доллар болур.

1956 чылда Совет Эвилеси Югославияга коксугу хөмүр даштын, хөвөцни, нефтини,

суулазы, кылымал удобренилерин, марта нец рудазын, прокатты, өңүт металлдарын, машиналарын, дериг-херекселерин болган ЮФУР-нун улус ажил-агыйында өргөкөч чыгуула өскө-дээ барааннарын дужаар.

Югославия Совет Эвилелинге тапкыны, хендирин, кара элваларын, өттү, боксит терин, көргүзүлүнү, цементин, дүк бүтүштүг өстөрүн, алты-кешти, илк аймаан, языл-бүрү химикаттарын, мыштан кымылдарын болган өскө-дээ барааннарын дужаар.

Совет таладан протоколга ССРЭ-нин ЮФУР-да салгы талазыкчы Я. И. Кра-сьяк, Югослав таладан—даштык херектер талазы-биле күрүнө секретариатында экин болган күрүнө чөүлөкчи Стане Павлич ат салганнар.

Чаа-Хөл районун культуру бажыны

Чоңуу ортузунга культуру-массалык ажилды чорудуула культуру бажынын ролу дыка өстүр турар. Чаа-Хөл районун культуру бажынын чоңуу өстүр турар культуру-дүг негелдери хандыгар талазы-биле элөөн хөмөчлөргөн ап келген болган ап-дээ турар.

Культура бажынында шип концерттин 31 киж кыркыкчылыг бөлүмүн доктаама ажилдап турар. Олар яныл-бүрү номерларын көргүзгөдөр, концерттерин организастап келген. Эрткен чылдын дугузуна 20 ажил улаа шип болган концертти чоңа көргүсөк, аныктыларын көдөдөр 7 улаа организастыг өртүргөн.

Колхозтарын хөмү бригадаларына агитбригада 8 улаа концерт көргүсөк, ол ышкан колхозтар төптөрүн 4 улаа концерт организастаан. Уран-чүтүлдү бөлүмүн малчыларынга чамдык таарыштырар талазы-биле беседарын база чорудуп турар. Хей-ийтичиге болган суралгы малчын, Ленин орденин эш Ноокайнын ажилынын дуржулгалык калбары чыгуула.

Культура бажынын уран-чүтүлдү бөлүмүнүн кыркыкчылары район иштинге ойнаар көргүзгөдөр ангыда боттарынын чедившинерин Шаган-Арыг болган Чаа-Хөл хоорайларын ажилын чоңуурага база көргүсөкчөн.

Мында библиотекка база багай эвөө ажилдап турар. Библиотеканын номчуучулары ам 300 ажил болуп турар. Мында түс-чүтүлө болушкуннарга холбаштырган

дегелдери болган монтажтарын организастап турар. Мындагы Октябрьдин социалист Улуг революциянын 38 чыгуула болган бирги орус революцияга холбаштырган дегелдери эки кылдыр дерип тургустуу.

Культура бажынын культуру-массалык ажилын чаа-чаа хевирлерин чогадгыч арга-биле тып турар. Чоокта дыка солун эгелөөшкенин кылган. Культуру бажынында «Шуптузун билкисеп тур мен» деп аас журналынын кезженин өртүргөн. Алаа МТС-тин кол агроному эш Лисак «Көдө ажил-агыйн чаа чүтүлдөр» деп темалык икелдик кылган. Мал ажилынын чедившинерин дугайын зоотехник эш Шукина чугаалаан. Ортумак шиколон физика бажыны эш Полюс атомут энергия дугайын болган ону көдө ажил-агый ажилдарын дугайын тайылбырлаан. Мындык көмөчлөргөн культуру бажынын ургучу организастаар деп турар.

Культура бажынын ажилдагычылары, оон уран-чүтүлдү бөлүмүнүн кыркыкчылары боттарынын чедившинерин улам быжылаарына, ам-дээ чаа-чаа чүтүлдери чогадыкчы арга-биле тыварына со-нуургалдыгар. Олар боттарынын мурунда салдыган сорулгаларын районун партия, совет организациаларын дегемчел-биле чедившинин күсөдип шыдаар.

Н. ЛОПСАН.

Чечен-чогаал бөлүмүнүн органынын ажилы

Кандыг-дээ албан черинин болган бүтүлгө черинин ажилына, мындагы коллективте чаа чүтүлдү тып илердеринге база четкелерин узуулаарына хана солун улуг ролдуу. Бо сорулгалы бары-дээлаан 1955 чылдын октябрыда Кызыл дүгүнө бажы институтунун чечен-чогаал бөлүмүнүн кыркыкчылары боттарынын тускай органы—«Литератор» деген хана солунун организастааннар. Солун институтун нийти болган курстарын хана солуннарында ангы үнүп турар. Солун, чечен-чогаал талазы-биле болган өскө-дээ ол айтырымга хамаарышкан тускай дегелдиг хүннерин таарыштыр доктаама үнүп турар.

Солунун ажилынын бир чыгуула темалык болза, чечен-чогаал мынакшыдыг студентилерин шүлүктөрүн болган материалдарын калбаа-биле чымынды, институтка болуп турар номчула конференцияларын канчаар, кандыг деңгемде өрттүп турарын дегелдери-биле чымылды болур. Хана солуну бо айтырым талазы-биле элөөн ажилдарын чоруткан. Чүз дөргө, кандыг-бир солун ном дугайында конференция азы илеткелдер өрттүрерин солун баш бурунгаар сүмелер турар. Совет чогаалчы Ранниния «Шингөөчү тыныкчылар» деп номчуп, анык шүлүкчү Кюнзөгешти «Хөмүнчү аалагары» деп орус, тыва дылдарда үнгөн бирги номчуп болган өскө-дээ чогаалчыларын номнарынын талазы-биле болгулаан номчула конференцияларын орта-

нызастап өрттөрүнне улуг ролду ой-наан.

Институтта өөрелдиге-кижизилдиге ажилды чырытышкан, өөрелдиге чедившинерин болган четкелерин илердип турар. Кичөөдөн озаалдар болган кошка өөренип турар студентилерин чыгып шүгүмчүлө, кижизилдиги ролун күштелдирер турар. Солун номер санында-ла көргүштүг каагалаларын үнүп турар. Хана солунун ийдеп болган чогаалыгалык улаанышкынын литература бажыны Барденчи шуут уаурутуп, хей-хей ажилыг сүмелерин редколлегия берип турар. Ол ышкан, студентлер Сазакова, Шилова, Вороникова, Прокура-тов, Алдын-оол болган өскө-дээ хана солуну улам бедиде негелде үндүрерин дөш кылымал ажилдап турарлар.

Ам улаас чечен-чогаал бөлүмүнүн кижизилеринин бот-чогаалдыг ажилдарын секциянын организастаарын планнаан. Алаа эгелер чоругу анык авторларын тус-тус чогаалдыг ажилдарын чугаалайк көргөдөрүн түнөөдөр чырытылар. Монгуш Эрген, Дыртты, Куулаа болган өскө-дээ шүлүктери колдөгөдө болган.

Хана солунун чыгуула сорулгалы болза, чогаал ажилына талазыны студентилерин улам хөй-биле илердери болур. Мынчанган хана солуну болуңу ол тыныгы болган ажилыг ажилы боттан-дырып шыдаар чыгынг чок.

С. САНДО.

Кызыл районун «Совет Тыва» колхозта магазинде салгыжы эш А. Шу-баева болуңу ажилдапкелген уелерин дугузуна бараан саарылгалык планын ургучу долур болган ажил күсөдип турар. Ол сандык алыкчыларга энтит-өзгөдө. Эш Шубаева чайын ырак черлерде малчынарже ургучу барып, салдыган турар.

Чурукта: эш А. Шубаеванын ажилдап турарын. Фото С. Фекистовуу.

Лекция пропагандазында четкелерин узуткаар

Политиктиг болган өртм билгилерин негелдеринин талазы-биле Бүгү-эвилел нийтилерин Тес-Хем район салбыры бот-тыныгы уран-чүтүлдү багай эвөө күсөдип турар. Нийтилерин район салбырын составында кирип турар кижизилерин өрткөн 1955 чылда районун ажилын чоңуураа ортузунга 114 лекцияларын языл-бүрү тургалдаа номчаан. Ол лекцияларын хей кезин колхозтарын мал фермаларына, хөмү, тулуг бригадаларына номчутууган.

Политиктиг болган өртм билгилерин негелдеринин талазы-биле Бүгү-эвилел нийтилерин районда кижизилеринин иштинде элөөн хей эштер боттарынын хүлөзгөн ам-сөткөдиг күсөдип, чоңуу ортузунга лекцияларын доктаама номчуп турар. Бүгү-эвилел нийтилерин кижизилерин эш А. Мөнгө болуңу тускай өрткөдөн ажил-биле медицина темаларына 11 лекцияларын өрткөн чымын район төвөгө болган колхозтарга барып номчаан, оон лекцияларын мынакчыларга билдинир, бөдүн, амдырал-биле, хүн-бүрүн тодаргай сорулгаларына холбаалык болуп турар. Ол ышкан эштер С. Давал, Туванчап, Миндир, Б. Сам, Нурсат олар 8-12 чедир лекцияларын номчааннар. Бүгү-эвилел нийтилерин район салбырынын шүгүмү-биле номчутууган лекциялар районун мурунга салдыган ажил-агый сорулгаларын ботандырыпга болган

ажылчы чоңуураа коммунисттик кижизилдигинин херөөн биче эвөө ролдуу болзаан.

Оон-биле чергелештир, район салбыра-рын ажилы үдө ажил-чорудулазы чаа негелдеринин деңгемде ыракта четпейн турар. Районун ажилчы чоңуураа ортузунга лекция пропагандаларын калбарып чыгуула харысалгалыг херекке нийтилерин районда бүгү кижизилеринин ийдепелит кыркыкчылары район салбыры ам-дээ чедип албаан. Район салбыра-рын составында кирип турар нийтилерин 24 кижизилеринин иштинде лекция пропагандаларына 19 киж кыркып турар, а эштер Чараш-оол, Ч. Сарбаз, Салчак, Шум-басов, О. Биче-оол олар өрткөн бүтүн чылдын дугузуна ажилчы чоңуураа чамдык лекцияларын номчуп бербөөнөр. Лекцияларын чаа чылда номчурунче ол

Колхоз тудуунче кичээнгейни күштелдирер

Өвүр районун колхозтарында

Партияның болгаш чазастың Тыва облуска көргүзүп турар хүн-бүрү дууламчыларын ачында Өвүр районун колхозтарында тудуг ажылы сөөгү чыгарды дүргөн темпиге чортууну келген. Сөөгү дөрт чыла район 500 муң рубль туун хуусаалыг чээлини күрүнелен алган. Оң иштинде 220 муң рубльди чүгө чуртталга бажынарын тудуунга алган. Деңир өтүткөс 230 муң рубль чээлини, 40 ажы муң рубль тудуг жыжын халаска алган. Тудугуун чамдыг ажылар мекенизастыгын. Амгы үеде колхозтарда 3 пилорама, 5 автоприцептер, 10 автомашиналар бар.

Колхозтар ол бүгү болгаш өскө-даа дууламчыларын чөптүг ажылап, кыска хуусаада чаз колхозчу суурларын тургусканнар. Районун бүгү колхозчуларын 55 хуузу суурауу чуртталгага шилчип, чылыг болгаш чырык бажынарыда културдуг чурттап турар апарганнар. Суурларда културга албан черлерини, эмгектерин, уруулар асыларын болгаш шкөөларын чаз-чаз тудуулары кылдырган.

Район 1954 чыла тудуг ажылының талазы-биле облуска бирги черин ээсеп. СЭКП обкомунун болгаш облусткомунун башкара азынча шилчир Кызыл туунган.

Колхозтар өрткөн чылын чуртталганын 120 бажынарын тудар турган, 121-ни тудган, 7500 баш малга кажаалар тудар турган, 7555 баш мал кирер 28 кажааларын тудган. Култура-амыралдын 6 тудулары план баугаар ажылаада кирген.

Чаз чылын тудуг ажыларынга белеткел ажылары багыт өсөр чорутунган. Белеткеле чөптүг 7000 кубометр тудуг жыжын 425 кубометрге ажы куусетинген. Тудуг шөлүдө 8536 кубометр жышты сөөртүрү планга көрдүгөн, а херек кырында 8400 кубометр сөөртүнгөн. Туулубу болгаш чугай белеткелер ажылар планда ажы куусетинген.

«Коммунизмче орук» көдөз ажы-агый артели (даргазы эш Шаалы, парторганизация секретары эш Дирин) тудуг ажылының талазы-биле ол районда муңагы болуп турар. Оң ийи тус-тус колхозтарда хей-хей муңагыч тудугулар бар.

Мичаала-даа колхозтарын тудуг ажылында улуг чөптөстөр бар. Тудуг планнарын сан талазы-биле куусулдуз чүгөр болза-даа, ажылаада кирип турар чуртталга бажынарын шынары ыракта-ла чөптөс, олар чедир кылдырмай болуп турар.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ,
СЭКП Өвүр райкомунун секретары.

Артельдин тудуг бригадасын

Молотов аттыг көдөз ажы-агый артели тудуг ажылы Каз-Хем районун колхозтарында чүгөргө санытып турар. Тудуг бригадасынын бажынары бөдүү чөптөс чаз 3 чуртталга бажынарын ажылаада кирипшаан, бызаага эки шынарыг кажааны база кылып дооскан. Ан чаз клубун тууун эгелей берген.

Артельдин төвүндө электри станциязы ачылдып турар. Электри чүгө чуртталга бажынарында база албан черлеринде чырып турар эвес, хаан болгаш сүт-баран фермаларында кажааларында база кирген.

Г. ИММЕЙ.

Тудугуну шынарын бедидеринче сагыш салыр

1955 чылда Чөөн-Хемчик районун Жданов аттыг колхозуну тудуг сан талазы-биле өскө-даа болза, шынары кончуг куду болган. Мичаала 100 тонна тараа уура скаттын тудуг багыт болганымдан, мында урган тараа күш болуп, доура-дооун апарган төктүп чыдар.

Колхозчуларга туткан чуртталга бажынарын шынары оон бити-даа дөдөөтөс. Ийи-үш чыл боруугаар туттунган бажынар чылыг эвес. Оларның халалары шаара, доразындан соок кирип

турар, шукатуразы кылдырмай. Чамдык бөдөлөр Чыртак, Долоукал, Очумай оларнын чурттаар бажынары чок, амдыга чедир өгөргө чурттавышаан.

Моон сонгаар тудугуну планын кууседир, шынарын бедидер дөшт, өгөргө чурттавышаан турар колхозчуларын културдуг бажынары бөрүн кирип дөшт, организастыг ажы чоруулары колхоз баштаар черинден, тудуг бригадасындан негетинип турар.

Д. МОНГУШ.

Тудуг ыяжының белеткелинде четпестерни чайладыр

Чаз-Хем районун колхозтары бо чылын тудуг кылырны 4000 кубометр жышты тудуг шөлдеринге сөөртүп белеткелер планын. Мындг болза-даа, колхозтарын баштаар черлери тудуг жыжының белеткелер чөптүг кичээнгейни салбайн турар.

Колхозтар тудуг жыжы белеткелеринде чап кирген. Колхозтарда чүгө 51 муң тудуг жыжының белеткелерге ажылаа турар, оң иштинде Сталин аттыг 19 шааастыг атыг 14 киж

Суглуг-Адыра чүгө 60 кубометр тудуг жыжын кескен болгаш машина орууну чанында сөөртүп дүжүргөн.

«Тиледег», Ленин аттыг, Молотов аттыг колхозтар тудуг жыжының белеткелер чаз-ла чорууду турар. Колхозтарын баштаар черлери тудуг бригадаларын киж күжүн четкелер, оларга мын сөөртүр автомашиналарын, ажил азынча быжылаары чүгүзү.

Н. ЛОПАН.

Партияның XIX съездизи колхозта

Чаз-Хем районда «Партияның XIX съездизи» колхозун тудуг бригадасында 22 киж тайгала мын белеткен турар. Олар сөөлүг хүннерге чедир 2 муң ажыг чукуларын кезип чоумушаан, оон 600 жышты машина орунда чып сөөрткен. Чаз чылын тудууларыг чөптүг мын материгде партияның чөргөниг сөздөсүн чедир белеткен, оң кышкы орук үеинде шуптууун сөөртүп алган турарын бригада хүлээнген.

Колхозтун төвү Арыскан суурда радио бедиди тургустунган. Оң техник эш Богданов эки ажыдаан. Колхозчуларын

Мичаала районун колхозтарында ажылаада кирген деп санап турар бажынарын барык-ла 80 хире хуузу кыштазы, кадоукалары чедир кылдырмай, хей-хей бажынарыда плиталар салдырмай, сонгаларын иштики рамалары чок, а кылдырган рамаларда порточка чок, шалаларын болгаш ажыктарын өң багай болуп турар. Ол мынша мал кажааларын шынары экижибейн турар.

Тудуг бригадаларында күш-ажылдыг чуртту чөптүг дөштөдө тургустунмаан. Тудугулар боттарының быжылааган бригадаларыг доктаамал ажыдавайн турарлар. Колхоз бөрүзүгө күш-ажы кылып шыдар колхозчуларын 30 хуузу тудуг бригадаларыг быжылаар деп айтмышкын бар турда-ла, чамдык колхозтарын баштаар черлери оңу боттандырбайн келгенер. «Торгалыг» колхоз (даргазы эш Мирчин) өрткөн чылын сентябрда тудуг бригадасын шүүт дүжүргөн, бүгү тудугуларын өскө ажыдаар кирип турган. Амгы үеде тудугга 100 ажыг киж ажыдаар ужураут турда, 26-ла киж кирип.

Ол колхозтун тудуг бригадир эш Седен-оол багай ажыдап, үргүчү арагалап, хей-ниинини чурттуун үрөп турар. Амгы үеде ол бригаданыг ажылы өң-не хожудангай байдалче шилчөп.

«Торгалыг» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарда пилорама ал-ай-биле ажылааганым турар. «Совет Тывааның 5 чылы» колхозта пилорама ам-даа ажылаада кирбөөн. Бир эвес ол үш пилорама-ларын шуптуу доктаамал ажылаада кирген турган болза, өрткөн чылын 21.600 кубометр жышты дилген турар ийи. Олар-биле херек кырында чүгө 600 кубометр жыш дилдинген. Тудуг ажылында өскө-даа машиналар четче ажылааганым келген.

Колхозчу суураарын чаагайжыдарын херөөндө улуг четпестер бар. Чуртталга бажынарын херимери, кулуктар кылдырмай турар.

Илерөөн четпестер болза, колхоз тудуунга райкомуну оңу тудуг кылдырып, СЭКП райкомуну ухуртулаагынын экижибейн турары-биле тайлыбырлатынар.

Районун колхозтарының 1956 чылда тудуг планнарыг быжылаатынган. Ол планнары баугаар бо чылын колхозчу суурларга чуртталганы, култура амыралдын болгаш колхоз бөдүрүлгезинин чаа-чаа хей тудуулары нежесир.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ,
СЭКП Өвүр райкомунун секретары.

Артельдин тудуг бригадасын

Ол мынша дарганнаар, чазынн черлерге станоктарын, пилорамамы электри күжү-биле хөдөйдирп турар.

Ажылаада чедиршиктерин быжылаа-вышаан оон-даа бедик көргүзүлгөргү болуу дөшт тудуг бригадасын эки ажыдап турар. Бо хүннерге чедир тайгада муң ажыг кубометр жыш белеткетинген, оң иштинде 640 кубометр жышты тудуг шөлдеринде өскөп алган. Белеткел ажылар улам калбарып турар.

Г. ИММЕЙ.

Тудугуну шынарын бедидеринче сагыш салыр

1955 чылда Чөөн-Хемчик районун Жданов аттыг колхозуну тудуг сан талазы-биле өскө-даа болза, шынары кончуг куду болган. Мичаала 100 тонна тараа уура скаттын тудуг багыт болганымдан, мында урган тараа күш болуп, доура-дооун апарган төктүп чыдар.

Колхозчуларга туткан чуртталга бажынарын шынары оон бити-даа дөдөөтөс. Ийи-үш чыл боруугаар туттунган бажынар чылыг эвес. Оларның халалары шаара, доразындан соок кирип

турар, шукатуразы кылдырмай. Чамдык бөдөлөр Чыртак, Долоукал, Очумай оларнын чурттаар бажынары чок, амдыга чедир өгөргө чурттавышаан.

Моон сонгаар тудугуну планын кууседир, шынарын бедидер дөшт, өгөргө чурттавышаан турар колхозчуларын културдуг бажынары бөрүн кирип дөшт, организастыг ажы чоруулары колхоз баштаар черинден, тудуг бригадасындан негетинип турар.

Д. МОНГУШ.

Суглуг-Адыра чүгө 60 кубометр тудуг жыжын кескен болгаш машина орууну чанында сөөртүп дүжүргөн.

«Тиледег», Ленин аттыг, Молотов аттыг колхозтар тудуг жыжының белеткелер чаз-ла чорууду турар. Колхозтарын баштаар черлери тудуг бригадаларын киж күжүн четкелер, оларга мын сөөртүр автомашиналарын, ажил азынча быжылаары чүгүзү.

Н. ЛОПАН.

Колхозчу Б. Байыр-оол чоокта чаз бир бөрүгү дүргөн. Бөрүгү анчап, харын алган-даа кырар хемчеглерин алырын көдө Советтин талазындан боттандырынын чүгүзүлгөн ол көргүсөк.

Т. КОНГАР.

Орук септелгезинге сагыш салыр

Өвүр районун колхозчу тараачынарын болгаш хуу ажы-агыйлыг чөну 1955 чылдын орук ашталганын чайгы сезонда районга хамаарышкан оруктарын экижибей септээр талазы-биле өлөөн ажыларын кылган.

Районун колхозтары область төвү-биле аразында кол орук — Хөндөргөй оруун септээринге багай өвөс киришкен. Орук септээринин тусай бригадалары организастыгын турган. Колхозтар 1238 күш-хүннерин, хуу ажы-агыйлар 132 күш-хүннерин ажыдаан.

Өрткөн чылын 20 погон метр 2 эрг көнүрүлгөргө септөө, бир чаз көнүрүгүп турган. Оң түннелинде Өвүр район-биле төп районнарын аразында харылаа экиж. Хөндөргөй оруун экижткен чорук районун ажычы чоннарын калбак хөргөлдөп барааннарыга негелдизин үзүктөл чок хандыраар арганы берген.

Мындг болза-даа орук септелгезинин ажылыга улуг четпестер турган. Чүд дөргө бо чүгүзү ажыла районун чамдык колхозтары багай кирип, планын оонаа-газын куусетпөөн. Чижээ, «Кызыл ту», «Совет Тывааның 5 чылы» колхозтар бо талазы-биле багай ажыдаан. «Совет Тывааның 5 чыл ө» колхоз орук ажылыгга чайгы сезонда 1140 күш-хүннерин ажыдаар ужураут турган чүгө 181 күш-хүнүн ажыдаан, «Кызыл ту» колхоз 1200 күш-хүнүн чүгө 203 күш-хүнүн ажыдаан.

«Кызыл ту» колхозтун баштаар чери колхозтун орукка ажыдаар бригаданын күш хүннели-биле хандырабайн турган. Саган, Дус-Даг суму Советтери колхозчу чоңуңу күш-ажылын орук ажылыгга организастаар талазы-биле кончуг багай ажыдаан.

Районун колхозтарының девискээринде автомашина оруктарын экижидер дугайында райкомунун иштинин Дус-Даг суму Совети, «Торгалыг» болгаш «Совет Тывааның 5 чылы» колхозтар куусетпөөн.

Моон сонгаар орук харылааагынын ажылын чүгүзүлгөргө, колхозтар, суму, суур Советтеринин талазындан бо ажыларга идеспейкип кирижи чүгүзү.

И. ОНДАР.

Спорт нитилелинин ажылын экижидер

«Колхозчу» деп спорт нитилелинин Эриин район конференциязы ук нитилел оон организастыгынын ажылында четпестерин тодарай илереткен. Нитилелдин кижигүнери районда 183 киж деп санытын турар хирезинде оларга кижигү билеттиг киж чок болуп турарын конференция шуптуулаан. Конференциянын төлөөлөринде-даа кижигү билеттиг киж чок болган.

Спорт нитилелинин талазындан спорт маргылааларын чоруттайн турар. Колхозчуларын, мичаала колхозчу аныктарын спорт херөөнче хандыра талазы-биле нитилелдин район чөвүлгөзүн дөргөзүп турган эш Мажаа кандыг-даа ажы кылбаан.

«Колхозчу» деп спорт нитилелинин ажылын септин, колхозчу массаларын спорт ажылыгга калбаа-биле киришти-рип, спорттун янзы-бүрү маргылааларын колхозтарга-даа, районга-даа үргүчү чорудуп турарын конференция негөөн.

С. БАНЧИК.

Шефчилер колхозка

Каз-Хем районун Тер-Хөлдө Хрущев аттыг колхозун Кызылдын аэропортугун коллективн шефке алган, колхозка өлөөн дууламчыны көргүзүп турар. Колхозка библиотекта тургузуп бээр-биле каш чүс янзы-бүрү номнарын саткан чедирп берген.

Аэропортуг коллективинин бот-тынынгы уура-чүзү бөлүмүнү киришкенн партия эге организастыгынын секретары эш Лопанову ухуртулаагы-биле чоокта чаз колхозчуларга концерт көргүсөк. Олар шкөөларга база концерт көргүсөк. Эш Лопанов колхозчуларга делегей байдалынын дугайында лекция кылып берген.

Шефчилер колхозчуларын бажынарына радио, электри чырыктык кири-ринге болгаш өскө-даа чүгүдөргө дуулаа-жырын аазааннар.

К. КУУЛАР.

Часкы тарылгага белеткенер

Часкы хову ажыдарынын эгелээр үе-инге чедир хей өвөс үе арткан. Мындг турбуга Чаз-Хем районда Сталин аттыг колхозтун часкы хову ажыдарыга белеткел кончуг оожум чоруп турар. Дүжүт ажаап алышканын доозуган доран-на үзүлгө белеткен база арылган эгелээрине колхоз кирбөөн турган. Мынчага чедир үзүлгөн бүрүн арылгатынмаан. Ажылдын ол участогунда быжылаан 25 киж четче ажыдавайн турар.

Бөдөз ажы-агый машиналарын септээр, дериг-херекселдер четкелеп кылар ажылар база организастыгынаан. Хову ажылында белеткелди график планын колхоз баштаар чери мынчага чедир чугаалаа-пашан.

Потгаа бригадасында күзүн уруп алган 40 тонна картофель үзүлгөсүн өскө белеткел ажылы база чорутунаан. Рассада өстүрөр чымыктылар деритинмөз, олуру-тулгага ирик-өдөк саважыгаштар кылыры амдыга чедир эгелөөн.

Х. ШАРАВИН.

Гаодибао кырында чырык

Бо чорук Чжэн-цзян он беш харлыг турда, — улуг кандашкын болурунун бир чыл мурунда болган. Херим иштинге, алгы-биле суугу чөлдөп турган ава хенертен багайтыр алгыра каапкан. Агаарын аскынче ишкээр кирип тыртып-мышаан, черге кээп дүшкөн. Оң ону канза кырынга арай боорда апарып чытырып каан. Дүне-када түзүлгөч кылдыр ондап-тынмышан, оон чугаалааным болза:

— Мени кандыг-ла бир бачты... хан-дан мыншап-тыр, өлгүм... Бүгү-ле чүвени мынчаар хилинчектеп турар-дыр... Дин-штер барган болуза. Бачтыг ол арыл-дыртыр чадаас боор ийи оң.

Чжэн-цзян чавазын тергелөөн, авазын карап-көрүп хуртээинге алган чоруп-кан. Сылдыгтыг аас дүне, Гаодибао суу-рун пор-доурактан шуткун кылган херимери, элден-хунулаагынын шивээ черлери ханаларын мыншап кылдыр көстүр-турган. Көзүбөс булуттар дөргө көжүп чоруп турган. Мынчаарга кандыг-ла бир хөдөгелер кудумчуларын дургаар, шивээ-даш чок карапалып чоруп турар мыншап болган. Оң бажыны Гаодибаонун кымында, алзон ыракта, оолааш апар-ган, карарып турган.

Олар бажыгче кире бергенер. Чырык-чуузын бүдөйлөткөн турар чырык-биле чырыктылаан ороолдиг ханала-рында төгө демкелеринин элдегит кылдыр шорбарлашкан шугунарын шийги-лап каан болган. Карап-көрүп хуртээ-инини уун тонун база-ла ол сибилгелер шыккан. Юванын дүрүзүп кылган, ажыкка дужааштыр азып каан турган. Карактары каржы болгаш эгиннери сөөктө-чек ол сүнесин бажынын ээинге кончуг дөмөй болган. Динштер аарыг кижжге ба-ваан дырыштыргаш, көрө каапкан, оол-дун экекп сунган ризин ап алган, чазы шивээ кырынга уруп каан. Риге ол чаа-гай чыттыг үш чуузын кирип шанчып каан. Ол чууларын чыттыг жык ороол-дун дүрүсө-биле дүй алы бөөр орта бүгү-ле чүвөлөрүн хевир-бүдүгү элде-чигит, хуулау турар болу берген.

— Мен мыншап, база-ла мынчаар кыл-дөз тууусукаар үнү оол дынмап каан. Сүнесинин дүрү-хевиринин адаалы чымып кадан каан, доозундан карары-сай берген ак пөс быжыдымынче Дин-штер чинге ак салазын-биле айткан. — Харымын беш оортан көөр бис.

Олар диксөө кырынга күдүктөй олуру-кан болгаш маанай номчу-ла бергенер. Ол чорук дүдүк үрүгүлүгөөн. Карап-көрүп хуртээин херөөнче хенертен кир-гизөө сыгы дынмапкан. Ол, карак чөв-шөө дээр аразында шивээ дивей барган, а оон соонда, халымап аараан чүвө дег, киринейн берген. Оң холдарында ийи дүрү-сазын көстүп келген. Оң оол көрө тыртып каан, ол болза, ада-өгөнч хөөрүгө, мөргүл кылган акша-биле калы өртөдип турары, элден-чигит бижик би-жөөн сарыг сазынын — «хуан-бонун» чаламын болган. Карак чивөө дээр а-зында—Динштер хыл турган сазынын аарыг кижинин бажынын кырынга тыры-кылдай чайышкан. Сазын хыл каар орта ол оң артын чаагай чыттыг чууларын хуу-биле холуй ууштаппаш, чугаалаан:

— Аарыг херөөнчө муң, хун үнүп ке-лир орта, суг-биле кады четиринип.

Мичаала-даа оон аарыг-аржыкка тава-рышкан өскө-даа дык хей, чыгыс суур чурттууларынын тынын ап шыдавааны мыншап, Чжэн-цзянның авазынын тынын хуу камгалап шыдааан.

Мичаалажы Гаодибаонун чурттакчы-лары Динштерин бажыныгга багыт үр-гүдүлгөштөөн турганнар. Дүжүт чоңтуу уаамындан болган аш-чүт дег, кижилерин кам-хайыра чок кырып турган аарылар, кижилеринин чүрөктөргө сүртөөшкенин негеттерип турган. Тын менди үнеринин арганы тараачын киж чүгө хуулаа-зын күштерден, чүдүлгө-сүзүлгөлдөргө дилеп чордан. А ол сүзүлгөлдөргө хе-ке карагы-бүдүлгө болгаш хоралыг чан-чылар төртүгүн, чуртталгага кирбөөн дээр боор!

Көдөзге чаз төртүгүн ийи уруг бүр-үтүп барык-ла бирөөн «сөмфун» — «дөртүк азы алыгы хүнүн хавыскамын» дээр аарыгдан аарааш, чеди хонук беши чедир чурттавайн өлүп турган. Чаз төр-үтүгүн урууларын салааларынын аразы-ке ине-биле каалааш, оон төгүлгөн хан-би-ле, саван ойнаар-кысты чагташ, ону нелер суур артында хей-ле хөөрүгү чораян-нар. Олар урууларынын буттарыга шоо-чалыг дөйбекти кедирген, дүгүлүгү ку-дукче хей-ле октап чораяннар. Чаз төр-үтүгүн уруулар нияти аарымындан өлүп турганнар. Оң колду-ла чыдагаа-нын болза, өттүк сүдүн урууну аарылар-дан камгалаан дөшт уругун хининге хуу уура чорук болуп турган.

Гаодибаога бөжүр херөөнчө үе-дүштөн бээр-ле Чжан шугаганын бөжүлүп чораян, оон херөөнчө ортузунга алдыр-хүндүз кончуг турган. Каян оон кени — мыбагар, чүгүртүлгөнөөн карактыг кыс Суй Шу-чжэн кууа дүгүлгөсүн соон-да үш чыл дүргүзүндө чангыс-лаа уруг бөжүлөйи баарга, суура ууус мынча ди-жи чугаалагын турганнар:

— Чыл өчкөйдүг эвес болуп деп шуга-ганын мынча төгөлдөп билген алган а болгашан. А хөңүү келзе амыр шугаган-чы-ла болгай: оол уруг күзөө — оолду төгөлдөп амыр, кыс уруг күзөө — кысты төгөлдөп амыр.

Шындаа херек мыншай мындг эвес турган. Тудугу шугаганын кени бөжү-зүн дөшт, бөдүнү билдир бүгү-ле өм-дөну шуптуу шивеп келген чөдү-дир... Мынчаарга помидик чери үлөжип каан канымын соонда улаваанда-ла, ууус Сан-цзю суурда эмгекче чер ажитынган деп чугаалажып турар апарган. Суй Шу-чжэн

өлчө чорупкан. Бүдүн чартык чыл өрткөн, мынчаарга бажында чаш уруг төртүгүн дээринин өөрүшкүгүг дөдөө — кымыл пөс Суй Шу-чжэннин эжинин кырынга көстүп келген. Тараачын херөөнчө боттарынын карактарыга бөзүрөөн-нөр, Чжан шугаганынын беши чадап каан чүвезин хоорай эмчилери канчап кы-лып шыдаарлар боор?

Таштыг-ла ол хүннерде тудугу шуга-ганыгга бөдүлгөгө кооперативинин дарга-зы Мэй кирип келген. Чаа эмгекче чер-ини чангыга акурерка курстары ажыты-нар деп, ол чугаалаан. Дуртулгугу бол-гаш бүгүдөгө хүндүлгөлдиг калай боорга парбөлүк Чжан шугаганынын ол кур-старже өөрөшп чорутсу деп дилөөн бо-ган.

— Доруун-на чүвө бөдөп алганнар-дыр! — деп тудугу шугаганын элөөн мы

Францияда политиктиг байдал